

ONDER DE LOEP

**Mededelingen en convocaties
afdeling Hengelo / Oldenzaal**

COLOFON

Redactie:

André Bolt
Harry de Jong

Redactieadres:

Abelenstraat 2a
7556 DT Hengelo
☎ (074) 2917611
E-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

Kopij:

Onder de Loep verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december. De kopij voor de desbetreffende convocaties dient uiterlijk ½ maand voor het verschijnen in het bezit te zijn van de redactie. Kopij die te laat wordt ingeleverd zal in overleg met de auteur in een van de daarop volgende convocaties worden geplaatst.

De kopij voor het september nummer dient uiterlijk half augustus 2010 binnen te zijn op bovengenoemd redactie-adres via e-mail.

De redactie is continu op zoek naar kopij. Om interessante artikelen te kunnen plaatsen doen wij een beroep op uw creativiteit.

Voorbeelden:

- resultaten van (eigen) veldbiologisch onderzoek,
- verslagen van excursies (ook van andere afdelingen),
- waarnemingen,
- vakantieverlagen,
- commentaren en meningen,
- aardige verhalen,
- enzovoort.

Heeft u bij uw artikel afbeeldingen, dan gaarne meesturen. Indien mogelijk wordt dat dan bij het artikel afgedrukt.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de ingezonden stukken.

Afbeelding omslag:
Noordse witsnuitlibel
(*Leucorrhinia rubicunda*)

Foto's: Harry de Jong

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties van de Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging,
Afdeling Hengelo / Oldenzaal

Inhoud

VAN HET BESTUUR	1
AGENDA	2
TERUGBLIK	4
SENIORENGROEP	8
SCHONINGSWERK BENTELERHEIDE	9
FLORA INVENTARISATIE BERMEN HENGELO	9
KNNV LANDELIJKE JONGERENKAMP	10
GEZWAM IN DE RECLAMEWERELD?	11
PADDENSTOELEN GEZOCHT	12
DE SLECHTVALKEN VAN MARKELO	13
MELDPUNT ROOFVOGELVERVOLGING	14
ALERT OP TEKENBETEN	14
LEDENLIJST	15

De KNNV is opgericht in 1901. De afdeling Hengelo / Oldenzaal is opgericht in 1916. De vereniging stelt zich ten doel de bevordering van de natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeleving. De ondertitel 'vereniging voor veldbiologie' benadrukt de rol van de natuurstudie.

Alle leden ontvangen het landelijk verenigingsblad NATURA. Leden van de afdeling Hengelo / Oldenzaal ontvangen daarnaast 4 maal per jaar het afdelingsblad ONDER DE LOEP. Het lidmaatschap van de KNNV (inclusief het lidmaatschap van de afdeling Hengelo / Oldenzaal) bedraagt € 30,- per jaar; gezinsleden betalen € 10,- (betalingen d.m.v. machtiging of bankrekening 6239 77 591 t.n.v. Penningmeester KNNV, afdeling Hengelo / Oldenzaal).

Een lidmaatschap loopt van 1 januari tot en met 31 december. Opzegging van het lidmaatschap uiterlijk 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling. Voor meer informatie kunt u terecht bij de secretaris (zie onderstaand adres).

Bestuur van de afdeling Hengelo / Oldenzaal:

◆ Voorzitter (en ledenadministratie)

Bernard Wanders

van Heemskerkstraat 31, 7622 JG Borne, ☎ (074) 2668487

E-mail: jbwwanders@hotmail.com

◆ Secretaris

Jan Zwienenberg

Hengelose Esstraat 19, 7556 EA Hengelo, ☎ (074) 2423975

E-mail: j.h.zwienenberg@hccnet.nl

◆ Penningmeester

Jan Weernink

Landmansweg 102a, 7556 LZ Hengelo, ☎ (074) 2422448

E-mail: janweernink@wxs.nl

◆ Natuurhistorisch Secretaris

Bert Oude Egbrink

Adamsweg 8, 7553 KM Hengelo, ☎ (074) 2434340

E-mail: ag.oudeegbrink@hetnet.nl

◆ Bestuurslid en lezingen

Annet Ros

Venusstraat 111, 7557 WS Hengelo, ☎ (074) 2918668,

◆ Bestuurslid, redactie Onder de Loep en Webmaster

Harry de Jong

Abelenstraat 2a, 7556DT Hengelo, ☎ (074) 2917611,

E-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

Van het bestuur

In het maart nummer van Onder de Loep stond op het achterkaft een oproep om de contributie te betalen. Tot op heden hebben ongeveer de helft van de leden aan dit verzoek voldaan. Helaas de andere helft nog niet. Inmiddels heeft onze penningmeester de afdracht aan het landelijke bureau al moeten betalen!

Ik wil daarom eenieder die nog niet betaald heeft verzoeken dit per ommekeer te doen. Maak dus voordat u verder leest eerst het bedrag over of knip de eenmalige machtiging achterin dit nummer uit, vul hem in en stuur hem op. Indien er voor 1 augustus nog niet betaald is zullen we €2,50 aan extra kosten moeten vragen.

Tijdens de ledenvergadering heeft het bestuur uitgelegd waarom we overgaan tot het vaststellen van officiële afdelingsstatuten. Ook is aangekondigd dat we daartoe in het najaar een extra ledenvergadering zullen beleggen. Inmiddels zijn de conceptstatuten vrijwel gereed.

In het septembernummer zullen we deze publiceren en de verdere gang van zaken toelichten.

In dit nummer staan de nodige aankondigingen van excursies en de gewestelijke studiedag. Nog niet definitief ingevuld kan ik mededelen dat onze afdeling, samen met Enschede op 10 oktober zullen meedoen met de "Dag van de veldbiologie". Deze publieksactiviteit wordt op verzoek van het landelijk bestuur georganiseerd om meer bekendheid te geven aan de KNNV. Wij hebben Hof Espelo benaderd en bereid gevonden om als locatie te dienen. Ik wil jullie bij deze dringend vragen om te helpen bij de organisatie van deze dag. Neem daarvoor contact op met een bestuurslid voor nadere uitleg.

In de vorige Onder de Loep heb ik aangekondigd de ledenlijst op te willen nemen. Omdat er van niemand bezwaar is gemaakt tegen publicatie, vindt u de actuele lijst elders in dit nummer. Als er fouten in staan, meld mij deze!!

Bernard Wanders

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de Boerhaavelaan op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Lezingen / vergaderingen

De gebruikelijke plaats waar lezingen / vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het speeltuingebouw "t Lansink" aan de Twijnstraat te Hengelo. De speeltuinvereniging en het wijkcentrum zijn gefuseerd en het bestuur heeft liever niet dat de poort van de speeltuin open is als er ook andere activiteiten in het wijkcentrum plaatsvinden. Dit betekent dat u voortaan de voordeur van het wijkcentrum moet nemen (Twijnstraat 8). Mocht het wijkcentrum op de betreffende avond toch gesloten zijn, dan gaat de poort van de speeltuin uiteraard wel open (Twijnstraat 6). Bij een dichte deur dus even iets verder lopen. Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Overzicht activiteiten

06 jun 2010	Excursie: Söbbing en omgeving Ahaus
15 jun 2010	Excursie: Beuninger achterveld
11 jul 2010	Excursie: Junner Koeland
31 jul 2010	Excursie: Mandercirkels en Mandermaten
22 aug 2010	Excursie: Bentheimerberg
04 sep 2010	Studiedag KNNV Gewest Oost

Excursie: Söbbing en omgeving Ahaus

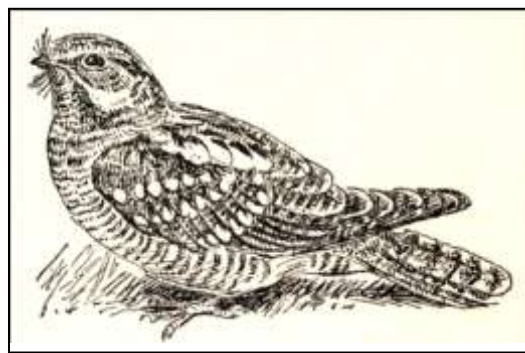
Datum : Zondag 6 juni
Thema : Flora & fauna
Tijd : 09.00 uur
Duur : terug ca. 16.00 uur
Coördinatie: Bernard Wanders

In 2008 waren we eind april in dit gebied. We bezochten toen eerst het bosgebied (Brocke) ten zuiden van Ahaus en 's middags Söbbing. Dit maal gaan we eerst naar Söbbing.

Het is een ten noorden van Wessum, op Turoon kalk gelegen boeren bedrijfsbos Söbbing. Dit gebied is in de bij veel leden bekende Wetenschappelijke Mededeling nr. 56 van de KNNV uit de reeks Twente-Natuurhistorisch als "zeer goed bos" omschreven. Anno 2010 is het nog steeds een fraai bos met in de boomlaag veel eik en beuk en een enkele linde en haagbeuk. In de struiklaag zijn ondermeer hazelaar, vogelkers, es, rode kornoelje en boswilg aangetroffen. Opvallende soorten in de kruidlaag zijn bosbingelkruid, ongevlekt longkruid, lievrouwbedstro, gevlekte aronskelk, schedegeelster, eenbes en éénbloemig parelgras. Afhankelijk van de tijd die overblijft kunnen we nog andere gebieden in de nabije omgeving bezoeken.

In dit uitgestrekte grensgebied tussen Losser en Beuningen hebben natuurorganisaties, in nauwe samenwerking met boeren, kosten nog moeite gespaard om de oorspronkelijke natuurwaarden een nieuwe kans te geven. Door de ondergrond zeer bewust te verschralen en water de vrije loop te geven, krijgen allerlei lang verdwenen planten weer een nieuwe kans.

Ieder jaar broeden hier 3 á 4 paartjes Nachtzwaluwen. Onder leiding van een gids gaan we er in de avondschemering naar op zoek. We zullen de ratelende zang horen en grote kans dat we ze ook zullen zien vliegen. Ook zullen we verschillende Houtsnippen zien baltsen.

Excursie: Beuninger achterveld

Datum : Dinsdag 15 juni
Thema : Nachtzwaluwen
Tijd : 21.00 uur
Duur : Avond
Coördinatie: Harry de Jong

Excursie: Junner Koeland

Datum : Zondag 11 juli
Thema : Stroomdalflora
Tijd : 09.00 uur
Duur : $\frac{3}{4}$ dag (lunchpakket meenemen)
Coördinatie: Wytze Boersma

Omdat het Junner koeland zo'n mooi gebied is, hebben we deze excursie nogmaals op de agenda geplaatst. Vorig jaar hebben de deelnemers genoten van het bijzondere mooi stroomdallandschap van de Overijsselse Vecht. Het Junner koeland is van oorsprong een gemeenschappelijk hooi /weide gebied van de Junner boeren, dat omsloten wordt door de Vecht. Bij een hoge waterstand van de Vecht moet het gebied onderwater hebben gestaan. Als het water weer zakke, bleef een laag voedselrijk slip achter. Op deze manier had men een natuurlijk bemestingssysteem voor het gebied. Door het recht trekken van en beheersing van de waterstand van de Vecht is het Junner koeland als weide / hooi land buiten gebruik geraakt. Ook was het moeilijk toegankelijk voor de Junner boeren. Hierdoor groeide het gebied dicht. Door werkzaamheden van Staatsbosbeheer en begrazing heeft het nu weer een open karakter gekregen met een bijzondere vegetatie.

De vegetatie bestaat uit typische stroomdalplanten zoals: Tijn, Steenanjer, Grasklokje en Geel walstro. Het Junner koeland wordt nog steeds omsloten door een oude Vechtarm met oa. Sleedoorn. Wat interessant is dat het reliëf in de vorm van bulten worden gevormd door de weidemier. In het gebied mogen we vrij wandelen, als we het vee maar met rust laten.

Omdat het gebied niet naast de deur ligt zullen we wat later terug zijn. Daarom is het goed om een lunchpakket mee te nemen. Zie verder het verslag van vorig jaar in Onder de loep van juni 2009.

Excursie: Mandercirkels en Mandermaten

Datum : Zaterdag 31 juli
Thema : Heide en houtwallen
Tijd : 09.00 uur
Duur : Morgen (terug 14:00 uur)
Coördinatie: Bert Oude Egbrink

Dit keer maken we een excursie door de Mandercirkels en Mandermaten. De gebieden maken deel uit van het dal van de Mosbeek. De Mandercirkels zijn twee ronde voormalige landbouwpercelen in de Noordelijk Manderheide. De cirkels zijn heideontginningen die omstreeks 1930 door de textielabrikant Jannink zijn aangelegd.

Door het verschrallingsbeheer heeft zich een fraaie heischrale vegetatie ontwikkeld.

De Mandermaten is een kleinschalig landschap met langs de Mosbeek gelegen weilanden die door oude houtwallen van elkaar gescheiden zijn. In dit gebied komt het Vliegend hert, een soort kever, nog voor.

Ter plekke vertrekken vanaf de parkeerplaats bij de molen van Bels.

Excursie: Bentheimerberg

Datum : Zondag 22 augustus
Thema : Natuurbeleving
Tijd : 09.00 uur
Duur : Morgen
Coördinatie: Harry de Jong

We starten aan de voet van de Bentheimerberg aan de overzijde van de Fransozen Brücke. Hier beginnen we meteen al aan een flinke klim naar het hoogste punt van de wandeling. De wandeling voert ons vervolgens langs diepe en verlaten zandsteengroeven en mooie doorkijkjes. Ideale omgeving voor spechten (er broeden de Kleine bonte specht, de Grote bonte specht en de Groene specht) en bosvogels.

Het laatste gedeelte van de wandeling zal ons door bos voeren dat voornamelijk uit droog eiken- en dennenbos bestaat. Vervolgens steken we de weg naar Rheine over en wandelen we nog door een stukje van het Bentheimerwald. Dit is plantkundig gezien interessanter dan het eerdere gedeelte van de tocht. In het voorjaar bloeien hier Primula's aantreffen en ook Heelkruid. Ook komt hier de Alpensalamander voor. In dit gedeelte broeden ook Appelvinken, die we met wat geluk ook zullen waarnemen.

Studiedag KNNV Gewest Oost

Datum : Zaterdag 04 september
Thema : Bomen
Tijd : 10.30 uur
Duur : Dag
Coördinatie: Bernard Wanders
Locatie : Café-Restaurant 't Hoogspel
Bornsestraat 1
7495 VL Ambt Delden
074 3761344

Zoals gebruikelijk organiseert ons Gewest ook dit jaar weer een studiedag. Het thema dat dit jaar gekozen is "Bomen" en sluit aan bij het onderwerp dat ook de KNNV landelijk heeft gekozen. Het programma ziet er als volgt uit.

10.30 uur Ontvangst met koffie+krentewegge
 11.00 uur Lezing van dhr. M.A. Pius Floris over
 boomecologie
 12.30 uur Pauze met een eenvoudige lunch
 (soep+broodje)
 13.30 uur Wandelexcursie o.l.v. dhr. Roelofs
 Over bosbeheer in Twickel
 ca.15.00 uur Afsluiting

U moet zich voor 1 september opgeven bij:

J.B.W.Wanders
 Van Heemskerkstraat 31
 7622 JG BORNE
 074-2668487
 jbwanders@hotmail.com

Terugblik

Verslag excursie Needse berg

Datum : Zaterdag 27 maart
Thema : Voorjaar en geologie
Deelnemers : 7
Leiding : Harry de Jong
Weer : Bewolkt, waterig zonnetje

Met 7 deelnemers betrokken we naar de Needse berg. Vanaf de parkeerplaats bij de begraafplaats kunnen verschillende gemarkeerde routes worden gevolgd. Wij namen de langste route, 5.5 km.

Deze voert door een afwisseld landschap. Zo liepen we door enkele, voormalige zand- en kleigroeven. Hierin zijn enkele ontsluitingen van de "Needse Klei", het "pêle mêle" en de "bruine zanden" gemarkeerd.

Het groengele zeezand "pêle mêle" werd door de vroegere arbeiders "pellemelzand" genoemd.

Doordat de keigroeven niet waterdoorlatend zijn, hebben zich hierin poelen gevormd. In een van de poelen was Dwergkroos aanwezig.

De voormalige zandgaten zijn juist erg droog. Door verschil in hoogte, vochtgehalte en voedselrijkdom van de grond is een biotoop ontstaan, waar zich een rijke gevarieerde flora en fauna heeft ontwikkeld.

De route voerde vervolgens door diverse bostypes en langs cultuurgronden. De voorjaarsbloei was nog niet echt op gang gekomen. Vogels waren wel volop te horen. Zo liet de Tjiftjaf zich, als een van de eerste terugkerende zomervogels, alweer op verschillende plaatsen horen.

Bijzonder was ook een laag over ons heen vliegende Bosuil, die zich nog even in een boom liet zien alvorens uit het zicht te verdwijnen.

Er vlogen al verschillende Aardhommels rond. Koninginnen van de Aardhommel zie je al in maart. Zoals de naam zegt nestelen ze meestal ondergronds. In het vroege voorjaar vliegen ze meestal op Wilg.

Tegen half een waren we weer terug in Hengelo. Een ieder was het erover eens dat we deze tocht nog eens een keer in een ander jaargetij moeten herhalen.

Waargenomen soorten

Vogels

Boomklever	Boomkruiper
Bosuil	Buizerd
Ekster	Gaai
Glanskop	Groene Specht
Grote Bonte Specht	Grote Lijster
Havik	Heggenmus
Houtduif	Kauw
Kievit	Koolmees
Kramsvogel	Merel
Pimpelmees	Roodborst
Spreeuw	Tjiftjaf
Vink	Wilde Eend
Winterkoning	Zanglijster
Zwarte Kraai	

Planten

Aalbes	Boswilg
Dagkoekoeksbloem	Dwergkroos
Gele Dovenetel	Gewone Vogelkers
Gewone Vogelmelk	Kleine Maagdenpalm
Kleine Ooievaarsbek	Kruisbes
Maarts Viooltje	Paarse Dovenetel
Schijnaardbei	Sleedoorn
Zoete Kers	

Paddenstoelen

Echte Tonderzwam	Witte Bultzwam
------------------	----------------

Overig

Haas	Konijn
------	--------

Insecten

Aardhommel	
------------	--

Verslag excursie de Wildernis

Datum : Zaterdag 10 april
Thema : Voorjaar
Deelnemers : 7
Leiding : Harry de Jong
Weer : Bewolkt

We zijn gestart vanaf de parkeerplaats bij het Lonnerkermeer. Via verschillende paadjes door het bos richting de Wildernis gelopen.

De Wildernis (Landschap Overijssel) bestaat uit verschillende delen. Via Het Leutink kom je van het ene in het andere deel.

Oorspronkelijk heette het Hartjesbosch achter het Lonnekermeer ook de Wildernis.

Van de voorjaarsflora was hier nog geen uitbundige bloei te zien. Via het Leutink en langs de Badhut liepen we langs een nog mooi meanderende beek.

Hier hoorden we de territoriumroep van de Middelste bonte specht en even laten zagen we hem ook voorbij vliegen.

De terugweg liepen we langs het Sterrebos, wat enige jaren terug weer in oude staat hersteld is.

Hier kwamen we ook langs het Life Ambition project, ingericht voor amfibieën. Op de plas wat kuifeenden en wilde eenden.

Langs een zeer drassig pad terug naar het Lonnekermeer, waar we nog een paartje Staartmezen zagen.

Een van de Staartmezen had een witte kop, maar bleek geen Witkopstaartmees (zeer zeldzaam) te zijn maar variatie van de gewone soort, de Witkoppige staartmees.

Een landschappelijk fraaie tocht van plm. 8 km bij mooi weer.

Waargenomen soorten

Vogels

Boerenzwaluw	Boomklever
Boomkruiper	Buizerd
Fitis	Gaai
Glanskop	Goudvink
Grauwe Gans	Groene Specht
Grote Bonte Specht	Grote Lijster

Houtduif	Kauw
Koolmees	Kuifeend
Meerkoet	Merel
Middelste Bonte Specht	Nijlgans
Roodborst	Spreeuw
Staatmees	Tafeleend
Tjiftjaf	Vink
Wilde Eend	Winterkoning
Witkopstaartmees	Zanglijster
Zwarte Kraai	Zwarte Mees
Zwartkop	

Planten

Bosanemoon	Dubbelloof
Greppelblaadje	Hondsdrif
Kleine Maagdenpalm	Roze Winterpostelein
Ruige Veldbies	Speenkruid
Witte Klaverzuring	

Paddenstoelen

Echte Tonderzwam

Insecten

Kale Rode Bosmier

Verslag excursie Duivelshof & Smoddebos

Datum : Zondag 15 april
Thema : Natuurbeleving
Deelnemers : 4
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : Zonnig en warm

Het startpunt van de excursie was de parkeerplaats op de Duivelshof. Via de Veldmatenweg zijn we naar het Smoddebos gelopen. De Veldmatenweg dankt zijn naam aan de in het veld van de Lutter marke gelegen maten. Maten zijn hooilanden omgeven door een hakhoutwal die met beekwater bevoeid konden worden. Op oude topografische kaarten zijn deze maten nog goed herkenbaar. Na de Snoeijinksbeek overgestoken te zijn, kwamen we in het op keileem gelegen Smoddebos. Het meest interessante deel van het Smoddebos is het eikenhaagbeukenbos dat op een voormalige vloeiveide staat. De maat is omstreeks 1880 met zomereiken ingeplant die op rabatten zijn gezet. Het eikenhaagbeukenbos is sinds 1955 in eigendom bij het Landschap Overijssel en in 1997 aangewezen als bosreservaat. Vanaf 1980 beperkt het beheer zich tot het verwijderen van omgevallen bomen van het wandelpad. Het gaat hierbij vooral om eiken die door de Honingzwam zijn aangetast. Tijdens ons bezoek hebben we Gulden boterbloem, Donkersporig bosviooltje, Gele dovenetel, Slanke sleutelbloem, Bosanemoon, Grote muur, Muskuskruid, Boszegge, Schaafstro, Witte klaverzuring, Tweestijlige meidoorn en Haagbeuk gezien. Verder hebben we de Boomklever, Fluitier en Groene specht gehoord. Een leuke vondst was de Anemonebekerzwam, een paddestoel die op Bosanemoon parasiteert. Bij de parkeerplaats op de Duivelshof zijn we nog even naar het (water) retentiegebied langs de Losserse straat gelopen. Opvallend waren hier de wit bloeiende

waterranonkels. Verder liep er een vrij grote steltloper met een lange snavel en oranje poten door het water. Of het om een Tureluur of een Zwarte ruiter in winterkleed gaat, is niet duidelijk geworden.

We kunnen terug zien op een geslaagde excursie met prachtig weer en leuke waarnemingen.

Waargenomen soorten

Vogels

Boerenwaluw	Boomklever
Boomkruiper	Boompieper
Buizerd	Fazant
Fitis	Fluiter
Gaai	Gekraagde Roodstaart
Groene Specht	Grote Bonte Specht
Houtduif	Huismus
Kievit	Koolmees
Meerkoet	Merel
Pimpelmees	Spreeuw
Staartmees	Tjiftjaf
Vink	Wilde Eend
Witte Kwikstaart	Zwartkop

Planten

Bosanemoon	Bosveldkers
Boszegge	Dalkruid
Donkersporig Bosviooltje	Geel Nagelkruid
Gele Dovenetel	Gewone Dotterbloem
Gewone Paardenbloem	Grote Muur
Grote Waterranonkel	Gulden Boterbloem
Haagbeuk	Hazelaar
Hondsdrif	Hulst
Klein Hoefblad	Kruipend Zenegroen
Moerasspirea	Muskuskruid
Paarse Dovenetel	Pinksterbloem
Schaafstro	Slanke Sleutelbloem
Speenkruid	Tweestijlige Meidoorn
Witte Klaverzuring	Zoete Kers

Paddenstoelen

Anemonenbekerzwam

Overig

Levendbarende Hagedis

Insecten

Bont Zandoogje	Boomblauwtje
Citroenvlinder	Dagpauwoog
Groen Zuringhaantje	Klein Koolwitje
Landkaartje	Oranjetipje

Verslag excursie Springendal

Datum	: Zondag 9 mei
Thema	: Beekdal
Deelnemers	: 6
Leiding	: Bert Oude Egbrink
Weer	: bewolkt en weinig wind, 12 °C

Het startpunt van de excursie was de parkeerplaats bij de brandtoren aan de Hoojdijk. Van hieruit zijn we door het bos naar de Springendaalse beek gelopen. In het bos hoorden we Fluiter en

Zomertortel die weer terug zijn uit Afrika. Langs het pad zagen we een fraaie windkanter. Bij het beeldje ter nagedachtenis van Victor Westhoff hadden we een mooi uitzicht over het beekdal. Opvallend waren de lichtgroene strook met Kleine watereppe langs de beek en de wat hoger gelegen blauwgroene plekken met Blauwe zegge. Bij het vlonderpad over de beek zagen we bloeiend Paarbladig goudveil en Dotterbloem. Langs het beekdal zijn we naar het erve Meerbekke gelopen.

Na de koffie ging het richting Hoeve Springendal van de familie Brunninkhuis. Het voormalige boerenbedrijf bestaat nu uit een camping en een chaletpark die naast een beekdal liggen. In het dal van de Brunninkhuizer beek is een natuurherstelproject uitgevoerd waaraan op de gewestelijke contactdag van 2009 al aandacht is besteed.

Bij de vijver in het beekdal zagen we Huis- en Boerenwaluw en maar liefst vier Oeverlopers. Langs het beekje zagen we Bronkruid en Moerasmuur.

De Klimopwaterranonkel en het Beekstaartje (een mos) die we vorig jaar zagen, hebben we niet terug gevonden.

Wel zagen we enkele tientallen Brede orchissen die net in bloei waren gekomen. Minder enthousiast waren we over de dood gespoten distels en brandnetels. Op de terugweg zijn we nog even langs de werkschuur van Staatsbosbeheer gelopen waar een fraaie groeiplaats van de in mei bloeiende Zevenster ligt.

Ondanks het wat minder fraaie weer toch een geslaagde excursie.

Waargenomen soorten

Vogels

Blauwe Reiger	Boerenwaluw
Bonte Vliegenvanger	Boomklever
Boompieper	Buizerd
Fazant	Fitis
Fluiter	Geelgors

Graspieper
Groenling
Grote Lijster
Houtduif
Huiszwaluw
Kievit
Koolmees
Merel
Roodborst
Tjiftjaf
Vink
Winterkoning
Zanglijster
Zwarte Kraai

Planten

Akkerviooltje
Bittere Veldkers
Bleeksporig Bosviooltje
Dauwbraam
Geel Nagelkruid
Grootbloemmuur
Holpijp
Kleine Leeuwenklauw
Korenbloem
Moerasmaur
Pinksterbloem
Valse Kamille
Witte Klaverzuring

Paddenstoelen

Echt Judasoor
Eikentrilzwam
Witte Bultzwam

Overig

Haas

Insecten

Rouwvlieg

Groene Specht
Grote Bonte Specht
Holenduif
Huismus
Kauw
Koekoek
Meerkoet
Oeverloper
Spreeuw
Tuinfluiter
Wilde Eend
Witte Kwikstaart
Zomertortel
Zwartkop

Beekpunge
Blauwe Zegger
Brede Orchis
Echte Valeriana
Gewone Dotterbloem
Harig Wilgenroosje
Klein Bronkruid
Kleine Watereppe
Lelietje-van-dalen
Paarbladig Goudveil
Snavelzegge
Watermunt
Zevenster

Echte Tonderzwam
Grijze Buisjeszwam

Op meerdere plekken zagen we ook de aardbeivlinder rondvliegen. De aardbeivlinder is een dagvlinder uit de familie van de dikkopjes. De aardbeivlinder staat op de Nederlandse Rode lijst dagvlinders als in Nederland bedreigde soort.

We hielden een koffiepauze bij het "Huussie van Uneken". Op een informatiebord staat een en ander over de geschiedenis van de vroegere bewoners van dit op het veen gebouwde huis.

Het is nu ingericht als insectenhotel. We vervolgden ons pad via een slingerpad door een vochtig stuk bos (met bijbehorende muggen) waar vele bosvogels waren te horen.

Via de zandweg kwamen we bij een uitkijkheuvel, een hoge veenbult met oriëntatietafel, met uitzicht over de omgeving. Ooit was het hele veenpakket net zo hoog als deze bult. We hoorden en zagen meerdere malen de koekoek vliegen.

Ook hoorden we de wielewaal op een aantal plaatsen en eenmaal zagen we hem vliegen.

Verslag excursie Bargerveen & Borkener Paradies

Datum : Zondag 23 mei
Thema : Hoogveen / rivierduin
Deelnemers : 6
Leiding : Harry de Jong
Weer : Zonnig en warm

Via Duitsland zijn we naar Zwartemeer gereden en vandaar naar het Bargerveen. Het Bargerveen is een van de weinige restanten van het hoogveen dat ooit grote delen van ons land bedekte.

Het is een paradijs voor vlinders, libellen, orchideeën en meer dan tweehonderd vogelsoorten. Er zijn een achttal routes door het gebied uitgezet.

Wij hebben een eigen route van plm. 6 km gelopen welke ons langs waterpartijen, veen, door bos en langs heidevelden voerde.

In het begin waren er al veel libellen te zien, o.a. de vuurjuffer, smaragdlibel, noordse witsnuitlibel en viervlek. Door het warme weer waren de libellen zeer actief en lieten zich moeilijk benaderen.

Langs het pad groeiden een flink aantal koningsvarens en we vonden nog een polletje van de adderwortel.

Ruim na de middag vetrokken we naar het Borkener Paradies, zo'n 15 km verderop gelegen Naturschutzgebiet bij het dorp Versen. Het is een vrij klein reservaat met een rivierduinenlandschap gelegen in een meander van de rivier de Ems.

Het terrein wordt al eeuwen met runderen en paarden begraaasd en biedt een afwisseling van open grasland, stuifduinen, struwelen en stukken gesloten eikenbos.

Het vormt daarmee één van de weinige bewaarde voorbeelden van een bosweide ofwel Hudewald.

Het grasland was wit van de madeliefjes en akkerhoornbloem en geel van de knolboterbloem. Een prachtig gezicht.

Kenmerkend zijn hier ook de in open omgeving opgegroeide eiken, die korte stammen, brede kronen en grillige vormen hebben.

Rond 5 uur waren we weer terug in Hengelo. Al met al een mooie excursie met prachtig weer.

Waargenomen soorten

Vogels

Aalscholver
Blauwe Kiekendief
Bonte Vliegenvanger
Bosrietzanger
Fazant
Gaai
Gekraagde Roodstaart
Grasmus
Gauwe Gans
Holenduif
Huisemus
Kievit
Koekoek
Koolmees
Meerkoet
Oeverzwaluw
Rietgors
Tjiftjaf
Tureluur
Wilde Eend
Zwarte Kraai

Planten

Adderwortel
Eenrig Wollegras
Klein Tasjeskruid
Liggend Walstro
Moeraswederik
Smalle Stekelvaren
Veelkleurig Vergeet-mij-nietje
Veldereprijs
Zwarte Zegge

Overig

Poelkikker

Blauwborst
Boerenzwaluw
Boompieper
Dodaars
Fitis
Geelgors
Gele Kwikstaart
Graspieper
Grote Canadese Gans
Houtduif
Huiszwaluw
Knobbelzwaan
Kokmeeuw
Kuifeend
Merel
Pimpelmees
Roodborst
Tuinfluiter
Vink
Zanglijster
Zwartkop

Bosdroogbloem
Kale Jonker
Koningsvaren
Melkepe
Ronde Zonnedaauw
Tormentil
Veenpluis
Zompzegge

Insecten

Aardbeivlinder
Citroenvlinder
Gewone Oeverlibel
Groot Koolwitje
Lantaartje
Smaragdlibel
Vuurjuffer
Zwartkopvuurkever

Bruin Blauwtje
Elzenhaantje
Groentje
Landkaartje
Noordse Witsnuitlibel
Viervlek
Zwart Soldaatje

Overige soorten in het Borkener Paradies waargenomen)

Vogels

Blauwe Reiger
Grote Bonte Specht
Ringmus

Fuut
Nachtegaal
Witte Kwikstaart

Planten

Akkerhoornbloem
Gewone Vogelmelk
Kaal Breukkruid
Knolboterbloem
Moerasandoorn
Muskuskruid
Rode Kornoelje
Viltganzerik
Voorjaarszegge

Eenjarige Hardbloem
Grote Engelwortel
Kleine Tijm
Lange Ereprijs
Muizenoor
Reigersbek
Ruige Weegbree
Voorjaarsganzerik

Paddenstoelen

Ruitjesbovist

Overig

Gewone Tuinslak

Insecten

Dagpauwoog
Oranjetipje

Kleine Vuurvlinder

Seniorengroep

Agenda

Het programma voor de komende periode is nog niet helemaal volledig. De aanvullingen zullen worden vermeld op onze website.

- **15 september**
Vakantiebespiegelingen door Jan Zwienenberg
- **20 oktober**
China reis door Bernard Wanders
- **17 november**
P. Kokke met een lezing over de omgeving van Müritz (Mecklenburg-Vorpommern)
- **15 december**
nog onbekend

De bijeenkomsten beginnen om 14.30 uur en vinden plaats in het Woonzorgcentrum Het Woolde aan de Geerdinksweg.

Belangstellenden zijn van harte welkom.

Voor informatie kan men altijd contact opnemen met ondergetekende.

Jan Zwienenberg (tel 074-2423975)

Schoningswerk Bentelerheide

In maart hebben we het schonen van de Bentelerheide weer verder voort gezet. We hebben al een behoorlijk stuk vrij gemaakt van opslag van Berk, Lijsterbes en Vuilboom. Dit wil niet zeggen dat we klaar zijn. Na een half jaar sta je versteld hoe snel de opslag weer uitloopt. Volhouden is de enige remedie om de opslag onder controle te krijgen.

Daarom zullen we op zaterdag 18 september en 2 oktober de werkzaamheden weer voort zetten

Diegene die wil en kan helpen is van harte welkom. Snoeizaag, snoeischaar en takkenschaar graag meenemen. Het is raadzaam om werkhandschoenen en laarzen aan te doen.

We schonen van 09.30 tot 12.00 uur. Verzamelpunt is het toegangshek aan de Gorsveldweg.

Wytze Boersma (tel 074-3762711)

Flora inventarisatie bermen Hengelo

In samenwerking met de Gemeente Hengelo worden de komende jaren alle bermen, die een of twee keer per jaar gemaaid worden, geïntariseerd. Hierdoor ontstaat een goed beeld waar beschermde en waardevolle planten staan. Met het beheer kan hiermee dan rekening gehouden worden. Op de plattegronden zal de vindplaats van deze soorten aangegeven worden.

Zoals in de vorige Onder de loep en een fraai artikel in het dagblad Tubantia, van 29 april zijn we begonnen met de inventarisatie. Met de gemeente Hengelo hebben we afspraken om Hasseler Es, het gebied tussen de Deurningerstraat- en Oldenzaalsestraat te inventariseren. Elke keer wordt een strook nader bekeken.

De komende Inventarisatie data zijn:

juni	juli	augustus	september
Woensdag 08	donderdag 08	dinsdag 03	woensdag 01
Donderdag 17	dinsdag 13	donderdag 19	dinsdag 07
Maandag 28	woensdag 21	dinsdag 24	
	donderdag 29		

Er wordt gestart om 19.00 uur. Het verzamelpunt is tankstation TinQ/Caravanbedrijf Krul aan de Oldenzaalsestraat. Geïnteresseerden zijn van harte welkom bij deze excursies, die een goede gelegenheid zijn om (meer) kennis van de wilde flora te verwerven. Veel plantenkennis wordt niet geëist, maar wel de bereidheid zich kennis eigen te maken.

Inlichtingen bij **Wytze Boersma** (tel. 074-3762711) of **Jan Zwieneberg** (tel. 074-2423975).

KNNV Landelijke Jongerenkamp

Van 1 – 5 april 2010 heeft de Landelijke Jongerenvereniging van de KNNV een paaskamp in Twickel gehouden. Voor twee van de programma-onderdelen, een vogel- en een plantenexcursie, is aan onze afdeling gevraagd om voor een excursieleider te zorgen. Onderstaand een kort verslag van deze excursies.

Vrijdag 2 april: Vogels kijken op Landgoed Twickel

Om 7.00 uur begint de vogelexcursie vlak bij Kasteel Twickel. Onze excursieleider is Harry de Jong; KNNV-er van Hengelo-Oldenzaal en lid van de Vogelwerkgroep Twente.

De Middelste bonte specht heeft hier voor het laatst gebroed in 1963. In 2005 is deze specht weer teruggekomen. De Middelste bonte specht broedt nu ook in Brabant en Limburg en is dus een zeldzame broedvogel. Dit jaar zijn er op het landgoed 6 – 7 broedparen.

Alle in Nederland voorkomende spechten broeden hier. De Grote-, Middelste- en Kleine bonte specht hakken meestal hun nestholte uit in bomen die een beetje verrot, of soms helemaal dood zijn. In dit gebied staan veel levende en ook dode eiken waar spechten in kunnen nestelen. Alleen de Zwarte specht hakt liever in levend hout en kiest vaak beuken. De Groene specht hakt geen nest, die moet het hebben van bestaande holtes.

Op een mp-3 speler speelt de heer De Jong de territoriumroep van de Middelste bonte specht af op verschillende plekken. De 4^e en 5^e keer het raak. Er komt een Middelste bonte specht op af. Tijdens onze wandeling zien wij onder andere de Glanskop, Zwartkop, Zanglijster, Buizerd, en een Sperwer, en horen wij de Tjif-tjaf, Goudvink, Kuifmees en de Fitis.

Zaterdag 3 april: Plantenexcursie

's Middags fietsen we naar Saasveld. Daar hebben we afgesproken met Jan Zwienenberg. Jan Zwienenberg is KNNV-er van afdeling Hengelo-Oldenzaal. Hij inventariseert planten en mossen. Onze excursie begint in het Gravenbos, vlakbij de kerk en een voormalig slot.

Linde laat een plantje zien wat ze in het Bornse veld heeft gevonden. Het blijkt Veenpluis te zijn. In het Gravenbos zien we Bosanemoon en Speenkruid in bloei en Muskuskruid in de knop. De knolletjes van bijvoorbeeld Speenkruid worden verspreid door de hoeven van schapen of schoeisel. Staats Bos Beheer brengt hooi van een gebied waar zeldzame planten voorkomen naar andere gebieden in de hoop dat deze zich uitzaaien.

Soms hebben Bosanemonen klein blad en kleine knoppen. Dit kan komen doordat deze geparasiteerd worden door een klein zwammetje. Muskuskruid wordt volgens de heer Zwienenberg snel zeldzamer, rond Hengelo is het verdwenen. Goudveil staat niet meer in het Gravenbos. Wel staat er Oxalis (Witte Klaverzuring). In de bodem zit keileem wat voorkomt dat het water snel wegzakt. We vinden Bronkruid, Watermuur en Gerimpeld boogsterrenmos. Op dit mos kan een klein zwammetje groeien wat 1 – 2 mm. groot wordt, dit is het Mosschelpje.

De Kamperfoelie loopt uit. Klimop groeit tegen de bomen, na verloop van tijd kan het de boom zo afknellen dat deze dood gaat. Daarom zaagt men de Klimop door als deze te groot wordt. Klimop is een belangrijke plant. In het voorjaar eten de vogels de bessen, in oktober bloeit deze en komen er vlinders en andere insecten erop af.

Achter in dit gebied is het zo nat dat wandelen niet mogelijk is. Er groeien veel wilgen en toe een vlier. Als het droger zou worden zullen er ook Elzen en Essen gaan groeien. Gravenbos ligt in een kunstmatig bekken waarin kalkrijk grondwater uit Munster omhoog komt. De heer Zwienenberg vindt op een takje; het Knikkersterretje. Het is een kleiner mos dan de Haarmuts die er naast groeit en is niet zo algemeen hier.

In bos met veel Elzen zijn bloeiende Dotterbloemen, uitlopers van de Gele lis en jonge plantjes van het Zompvergeet-mij-nietje. Er zijn veel ondergroei waaronder Zwarte bes en Aalbes. Op drogere plekken zoals aan de bosrand staat Bosveldkers, Kleine veldkers, Drienerfmuur, Grote muur, Ruige veldbies en Vogelmelk. De bolletjes worden verspreid door graafwerkzaamheden als men kabels legt en door woelmuizen die voorraden aanleggen van de bolletjes. Een eend gaat door ons verschrikt van haar nest af met 12 eieren. De excursie loopt op zijn einde, we hebben aardig wat gezien, ondanks de regen.

Gezwam in de reclamewereld?

Velen zullen het met bovenstaande titel vanzelfsprekend eens zijn, maar in dit geval krijgt het een bijzondere betekenis. Medio mei ontdekte ik, tijdens een sessie samen met Jan Zwienenberg in het kader van de berrplanteninventarisatie in de Hasseler-es, in een greppel in een doodlopend zijweggetje van het Bartelinkslaantje iets opmerkelijks. Er lag een samengebonden pakket reclamekrantjes onderin de greppel – zo te zien al geruime tijd – waarop en omheen lichtbruine en wat donkerder bruine bekerzwammen groeiden. Er bleken in de nabije omgeving nog 3 plekken met pakketten reclaimedrukwerk te zijn, 2 daarvan met dezelfde bekerzwammen. Het zegt natuurlijk wel iets over de manier waarop (jeugdige?) reclamebezorgers met hun materiaal omgaan, maar zo'n schijnbaar milieu-onvriendelijke daad levert dan wel "leuke" dingen op voor paddenstoelliefhebbers.

foto Joop de Wit

Na het maken van wat foto's heb ik een zwam meegenomen voor microscopisch onderzoek en het bleek te gaan om de Grote houtbekerzwam (*Peziza varia*).

Aangezien dit een zeldzame soort is heeft enkele dagen later ook Laurens van Run deze zwammen (microscopisch) gedetermineerd en kwam tot dezelfde conclusie.

De Grote houtbekerzwam groeit op hout van loofbomen, soms op constructiehout en ook op vochtig papier (!) in de periode april tot en met oktober. Ze kunnen enkele tot wel 6 cm breed worden, zijn bokaal tot schotelvormig en okerkleurig tot middelbruin van kleur, glad, gerimpeld of geplooid. Het vlees is uit 5 lagen opgebouwd en dat is met een loep al te zien. De vorm en grootte van de sporen, samen met de andere kenmerken maken de determinatie eenduidig.

foto Joop de Wit

Joop de Wit

Paddenstoelen gezocht

Sinds ongeveer een jaar is er weer een actieve paddenstoelenwerkgroep in onze afdeling. Deze groep bestaat uit Joop de Wit, Ineke Bielen, Laurens van Run en Gerben Winkel (geen lid van de KNNV). Allen zijn lid van de Nederlandse Mycologische Vereniging NMV. Zo mogelijk gaat deze groep eenmaal per week op pad, tot nu toe veelal op maandag. Voor de gebieden rond het (voormalige ?) vliegveld die in het bezit zijn van Landschap Overijssel beschikken we over een vergunning om ook buiten wegen en paden op onderzoek te gaan. Via Gerben Winkel hebben we ook toegang tot een aantal gebieden van Natuurmonumenten. Waarnemingen worden doorgegeven aan het karteringsbestand van de NMV. Speciale waarnemingen worden ook doorgegeven voor plaatsing op de website van de NMV. Ons verzoek aan de andere leden van KNNV Hengelo-Oldenzaal is nu om (toevallige) waarnemingen van onbekende of bijzondere paddenstoelen direct na die waarneming aan één van ons te melden, zodat we zo mogelijk nader onderzoek ter plaatse kunnen instellen. Melden kan per e-mail (eventueel met foto) of telefonisch. We danken iedereen bij voorbaat voor ieders bijdrage.

Joop de Wit, Castorweg 160-10, Hengelo, 074 2770154, 06 51793094, wal.wit@wxs.nl

Ineke Bielen, Scholtenhoeklaan 7, Oldenzaal, 0541 514891, jwbielen@xs4all.nl

Laurens van Run, Waelstedelanden 40, Enschede, 053 4763756, ivanrun@home.nl

Gerben Winkel, Andoorn, 41, Oldenzaal, 0541 520157, buitenkansen@natuurfotografie.demon.nl

Laurens van Run

De Slechtvalken van Markelo

foto Jan Meierink

In 2008 werd regelmatig een Slechtvalk gezien op de televisietoren in Markelo. Begin 2009 was een paartje veel aanwezig op en rond de toren. Er is toen op één van de bordessen, op 100 m hoogte, een nestkast geplaatst. Hierin werden dat jaar succesvol 4 jongen grootgebracht.

Ook dit jaar werden er 4 jongen geboren. Op 5 mei heeft Jan Meijerink samen met Jan van Dijk de vier jonge Slechtvalken op de Markelose TV-toren geringd. Het waren 3 mannetjes en een vrouwtje in goede gezondheid.

Jan Meijerink heeft het ringnummer van het wijfje kunnen aflezen van foto's die hij met een op afstand bediende camera van haar heeft gemaakt. Ze is in 2005 als pullus geringd in Bottrop (Roergebied, afstand 86 km). Het mannetje is een in 2006 in Belgische Genk geboren Slechtvalk.

De jongen zijn inmiddels zo oud dat ze vlieg oefeningen doen op het bordes.

In de tweede week van juni beginnen ze hun eerste rondjes te vliegen. Vanaf de grond is dit met een verrekijker dan goed te volgen.

Uit prooi restenonderzoek is gebleken dat spreeuwen de belangrijkste voedselbron voor deze Slechtvalken zijn. De Slechtvalk valt zijn prooi aan vanaf grote hoogte in duikvlucht waarbij een snelheid van wel zo'n 300 km/uur kan worden gehaald. Daarmee is de Slechtvalk de snelste roofvogel ter wereld.

Op het Slechtvalkenforum staan nog meer prachtige foto's van Jan Meijerink.

<http://perigrines.nl/forumtest/viewtopic.php?p=101039#101039>

Meldpunt roofvogelvervolging

Sinds kort bestaat er de mogelijkheid om roofvogelvervolging en overtredingen van de Flora- en faunawet in Twente rechtstreeks te melden op het Bureau Milieu van Politie Twente. Bij constatering van een overtreding van de Flora- en Faunawet en bij roofvogelvervolging kan men mailen naar Rob Asbreuk of Wim Wijering, medewerkers Milieu van Politie Twente via deze e-mailadressen: rob.asbreuk@twente.politie.nl of wim.wiiering@twente.politie.nl

In zeer dringende gevallen, bv. de vondst van uitgelegd vergiftigd aas of bij de vondst van een dode roofvogel, waarvan de doodsoorzaak vermoedelijk te wijten is aan roofvogelvervolging, is het mogelijk om onder kantooruren te bellen naar Bureau Milieu **053-4557506** of rechtstreeks naar Rob Asbreuk via het mobiele nummer **06-20598436** of naar Wim Wijering **06-20598432**.

Alert op tekenbeten

Omdat het tekenseizoen weer begint, is het belangrijk om alert te zijn op een tekenbeet. Dat kan door je kleding en lichaam te controleren op teken nadat je bijvoorbeeld in het bos, een tuin of een park bent geweest. Als je een teek op je huid ontdekt, moet deze zo snel mogelijk verwijderd worden met een puntig pincet of een tekening. Als de teek binnen 24 uur wordt verwijderd, is de kans op besmetting met de bacterie zeer klein. Als er rond de plaats van een tekenbeet een rode cirkel ontstaat, die binnen een paar dagen groter wordt, moet je direct contact opnemen met je huisarts.

Ziekte van Lyme

De bacterie *Borrelia burgdorferi* veroorzaakt de ziekte van Lyme. Deze bacterie kan worden overgedragen via een beet van een besmette teek. Als de bacterie wordt overgedragen, veroorzaakt de infectie binnen een week of drie in de meeste gevallen een erythema migrans rond de plek van de beet: een rode, ringvormige huiduitslag die binnen een paar dagen groter wordt, en soms ook griepachtige verschijnselen geeft. Een onbehandelde infectie kan chronisch worden, waarbij men last kan krijgen van het zenuwstelsel, gewrichten, huidafwijkingen of hartritme stoornissen.

De ziekte wordt behandeld met een kuur van antibiotica. Hoe eerder dit gebeurt, hoe beter en sneller het resultaat. Mensen kunnen elkaar niet besmetten. Ook huisdieren kunnen ziek worden na een tekenbeet, maar de ziekte wordt niet overgedragen van (huis)dier op mens.

Het percentage teken dat besmet was met de *Borrelia*-bacterie - de veroorzaker van de ziekte van Lyme - lag in 2009 hoger dan in 2007 en 2008. Zowel in het voorjaar als in het najaar was ongeveer 18 procent van de teken besmet; aldus onderzoekers van de Wageningen Universiteit.

Vrijwilligers van het IVN, vereniging voor natuur en milieueducatie, vangen sinds de zomer van 2006 maandelijks teken op veertien vaste locaties. De Wageningen Universiteit onderzoekt de insecten vervolgens, onder meer op besmetting met de *Borrelia*-bacterie.

Teken slaan vooral toe in bos en tuin. De meeste beten worden opgelopen tijdens het wandelen (34 procent), tuinieren (18 procent) en spelen (11 procent). De meeste tekenbeten worden gemeld in de maanden mei tot en met augustus, de periode waarin de vrijwilligers van IVN ook de meeste teken vangen. Uit eerdere gegevens was al gebleken dat jaarlijks naar schatting ruim een miljoen Nederlanders een tekenbeet oploopt.

Ledenlijst

Naam	Adres	Woonplaats	Telefoon	E-mail
Alta, F.	't Schoman 22	DIEPENHEIM	0547-384161	f.alt@hetnet.nl
Baas-Muis, R. de	Louis van Tulderstraat 76	HENGELO OV	074-2776910	f.j.baas@hccnet.nl
Beens, J.G.F.	Louis Bouwmeesterstraat 144	HENGELO OV	074-2782127	gbeens@multiweb.nl
Berg-Burger, M. van den	Spreeuwenstraat 20	HENGELO OV	074-2427724	
Berg-van Houten, J.A. v.d.	Spreeuwenstraat 18	HENGELO OV	074-2912681	spreeuwenpot@gmail.com
Bielen, J. A. W.	Scholtenhoeklaan 7	OLDENZAAL	0541-514891	
Bielen-Biessels, J. J.	Scholtenhoeklaan 7	OLDENZAAL	0541-514891	
Boersma, W.	Zwaluwstraat 34	DELLEN	074-3762711	wytze.boersma@hetnet.nl
Boersma-Last, A.	Zwaluwstraat 34	DELLEN	074-3762711	
Bolt, A.	Van Swietenstraat 14	HENGELO OV	074-2912042	tjebbebolt@home.nl
Bosch, W.H. v.d.	Meeuwenstraat 14	GOOR	0547-275239	wh.bosch75@planet.nl
Bosch-Mulder, A.G. v.d.	Meeuwenstraat 14	GOOR	0547-275239	
Braak, M.J. ter	Pampagras 14	BORNE	074-2665363	
Braam, F.	Het Aamschot 2	HAARLO		
Brinkman, I	Ferdinand Bolstraat 20	HENGELO OV	074-2439521	inekebrinkman@hetnet.nl
Bruggert, J. G.	Erve Wolbert 23	OLDENZAAL	0541-625649	joop.bruggert@planet.nl
Bulthuis-van Elmpt, W.Th.H.	Gasthuisstraat 26	OLDENZAAL	0541-533765	
Burgt, G.J.W. van den	Potdijk 8	MARKELO	0547-261137	
Cate, H.L. ten	Leliestraat 38	HENGELO OV	074-2430877	
Cosijn, R.	Meijersweg 29	HENGELO OV	074-2508250	
Dijk, B. J. N. van	Goudenregenstraat 264	HENGELO OV	074-2433939	
Douwes Dekker, P. B.	Dolf Nijhoffstraat 10	HENGELO OV	074-2503688	douwesdekker@hotmail.com
Eijk, J.L. van	Bruno Walterstraat 7	HENGELO OV	074-2504311	
Gier, T.K.M. de	Boomcateweg 32	NIJVERDAL	0548-613201	
Haamberg, J.H.G.	Fien de la Marstraat 15	HENGELO OV	074-2774399	
Halm, J. H. D. H. G.	Johan Strauss Strasse 39	NORDHORN		jh.halm@hotmail.com
Hamburg, W	Sportlaan 12	DELLEN		
Haverkamp, G	Doddegras 12	BORNE	074-2668489	gerrit.haverkamp@orange.nl
Hoff, K. van 't	Paul Pellastraat 80	HENGELO OV	074-2772003	
Hol, W.A.	Wim Sonneveldstraat 40	HENGELO OV	074-2774492	
Inia-Crom, G.	Deldenerstraat 200-46	HENGELO OV	074-2918492	
Jager, G.	Lizzie Ansinghstraat 9	HENGELO OV	074-2919509	
Jager-Bettman, H.J.	Lizzie Ansinghstraat 9	HENGELO OV	074-2919509	
Jong, K.H. de	Abelenstraat 2-A	HENGELO OV	074-2917611	harry.dejong@natuur-hgl.nl
Jong, M.J.G. de	Pampagras 14	BORNE	074-2665363	
Kienstra, J.L.	Marisstraat 3	HAAKSBERGEN	053-5724028	jorgenkienstra@planet.nl
Kloet, D.	Johan Strauss Strasse 39	NORDHORN		
Kuile, I. ter	Robert Stolzstraat 236	HENGELO OV	074-2774288	kuile@hetnet.nl
Kuipers, R.A.	Drilsholtenstraat 1	HENGELO OV	074-2428425	
Leushuis, R. J.	Oldenzaalsestraat 397	HENGELO OV		facio-vulpes@hom.nl
Ligterink, W.G.	Hagslagen 89	RIJSSEN	0548-513771	
Limburg, H.	Laurastraat 17	HENGELO OV	074-2912963	
Limburg-Tuckerman, M.	Laurastraat 17	HENGELO OV	074-2912963	
Loode, L.C.	Hulstlaan 7	OLDENZAAL	0541-516071	l.loode@home.nl
Ludwig, P.A.	Pasteurstraat 42	HENGELO OV	074-2439550	
Ludwig-Meyers, H.W.	Pasteurstraat 42	HENGELO OV	074-2439550	
Maas, A.	Enterweg 10	MARKELO	0547-262621	
Mardjan-Ouweneel, W.	Nijhofslaan 4	HENGELO OV	074-2914779	wmardjan@kpnmail.nl
Maresch, J.E.	Hakenbergweg 18	BEUNINGEN OV	0541-551558	
Maresch, R.	Hakenbergweg 18	BEUNINGEN OV	0541-551558	

Naam	Adres	Woonplaats	Telefoon	E-mail
Meer, F.Th.M. van der	Sherwood Rangers 142	HENGEL O V	074-2665983	fmeer1@kpnmail.nl
Meer, E. van der	Sherwood Rangers 142	HENGEL O V	074-2665983	
Meuleman, L.	Bentinckstraat 24	GOOR	0547-271443	
Muller, H.	Magnoliastraat 28	HENGEL O V	074-2435169	
Oude Egbrink, A.G.	Adamsweg 8	HENGEL O V	074-2434340	ag.oudeegbrink@hetnet.nl
Renssen, A. C. van	Pastoor Geerdinkstraat 36	OLDENZAAL	0541-510001	a.vanrenssen@studiexs.nl
Roelofs, M.	Eduard Verkadestraat 125	HENGEL O V	074-2774209	
Romeijn, E.	Enterweg 10	MARKELO	0547-262621	mv@antenna.nl
Room-Holtslag, A.	Anthony v Leeuwenhoekln 5	HENGEL O V	074-2917734	
Roozeveld v.d. Ven-Berretty, M.J.E.E.	Van Heemskerkstraat 33	BORNE		
Roozeveld van der Ven, F.F.	Van Heemskerkstraat 33	BORNE		
Ros, A.J.M.	Venusstraat 111	HENGEL O V	074-2918668	a.ros@boekhandelbroekhuis.nl
Run, L.P.M. van	Waelstedelanden 40	ENSCH EDE	053-4763756	lvanrun@home.nl
Sassen, M. H.	Prof. Eykmanplantsoen 5	HENGEL O V	074-2509399	
Sassen-Nijhuis, B. W.	Prof. Eykmanplantsoen 5	HENGEL O V	074-2509399	
Schrijver-Houben, M.A.H.	De Wilmskamp 71	HENGEL O V	074-2917743	
Slaager, R.C.	Boekweit 10	OLDENZAAL	0541-518269	
Stoltenkamp, H.	Berghummerstraat 15-A8	DENEKAMP	0541-354035	
Venema, P.	Magnoliastraat 20	HENGEL O V	074-2428507	
Verdriet, M.	Stadshagen 347	DEL DEN	074-3762306	
Vermeulen, A.	Deldenerstraat 200 -20	HENGEL O V	074-2916293	andrievermeulen@home.nl
Vermeulen-Alink, W. C.	Deldenerstraat 200 -20	HENGEL O V	074-2916293	
Voetelink, J.	Deldenerstraat 200 -60	HENGEL O V	074-2915671	
Wal, B.G. v.d.	Weddehoenlaan 5	GOOR	0547-274428	b.vdwal@12move.nl
Wal-Gerrits, A.G. v.d.	Weddehoenlaan 5	GOOR	0547-274428	
Wanders, J. B. W.	Van Heemskerkstraat 31	BORNE	074-2668487	jbwwanders@hotmail.com
Wanders, W.	Ikarosstraat 9	HeNGEL O V	06-52654109	w.wanders@home.nl
Weber, E. D. M	Lansinkweg 13	HENGEL O V	074-2420224	estherdmweber@hetnet.nl
Weeda, B.	Ereprijs 68	OLDENZAAL		b.weeda@xs4all.nl
Weernink, J.B.N.	Landmansweg 102-A	HENGEL O V	074-2422448	janweernink@wxs.nl
Weernink, J.	Landmansweg 102-A	HENGEL O V	074-2422448	
Weg, R.L.W. van de	Van Heemskerkstraat 29	BORNE	074-2668037	r.l.w.vandeweg@miscutwente.nl
Weg, M. van der	Van Heemskerkstraat 29	BORNE		
Wegerif, H.E.	Nijhofslaan 28	HENGEL O V	074-2918124	
Wender, H.	Zandhorstlaan 239	OLDENZAAL	0541-510078	
Wender-Grootveld, A.M.	Zandhorstlaan 239	OLDENZAAL	0541-510078	
Wiggers-Bannink, D.J.	Hannekerveldweg 35	LOSSER	053-5387661	jannie.wiggers@home.nl
Wit, J.C. de	Castorweg 160-10	HENGEL O V	074-2770154	wal.wit@wxs.nl
Wit-Walet, C.H.M. de	Castorweg 160-10	HENGEL O V	074-2770154	
Wolsink-van Heek, W.G.	Wessex 105	HENGEL O V	074-3763459	wwolsink@xs4all.nl
Zomeren, J.E. van	Nijhofslaan 28	HENGEL O V	074-2918124	
Zwanenburg, E. Y. M.	Pastoor Geerdinkstraat 36	OLDENZAAL	0541510001	elszwanenburg@home.nl
Zwienenberg, J.	Hengelose Esstraat 19	HENGEL O V	074-2423975	j.h.zwienenberg@hccnet.nl

Post-
zegel
plakken

Aan: Penningmeester KNNV afd. Hengelo-Oldenzaal

Dhr. J. Weernink

Landmansweg 102a

7556 LZ Hengelo (O)